

“Vlakke kromme, die zich, ronddraaiend om een punt, steeds verder van dat punt beweegt.”

Zo wordt de spiraal omschreven in het boekje ‘Prisma voor de wiskunde’.

Spiraalverhaal

Over het ontwerp van de Wilde Weelde-tuin op de Floriade

Tekst: Emiel Versluis

De inzending van Wilde Weelde ligt op het eiland Utopia. Het landschap rondom de tuin is vormgegeven door Xavier San Giorgi, de landschapsarchitect die middels stichting Weerwoud het eiland Utopia heeft omgevormd tot een eetbaar landschap met onderdelen als agroforestry, voedselbos en een bostheater. Het hoofddoel is om de natuur die aanwezig is te verrijken en zo de relatie tussen mens en natuur te herstellen.

De zone rondom Wilde Weelde is ontworpen als een ‘stromend’ landschap waarin natuurlijke stromings-

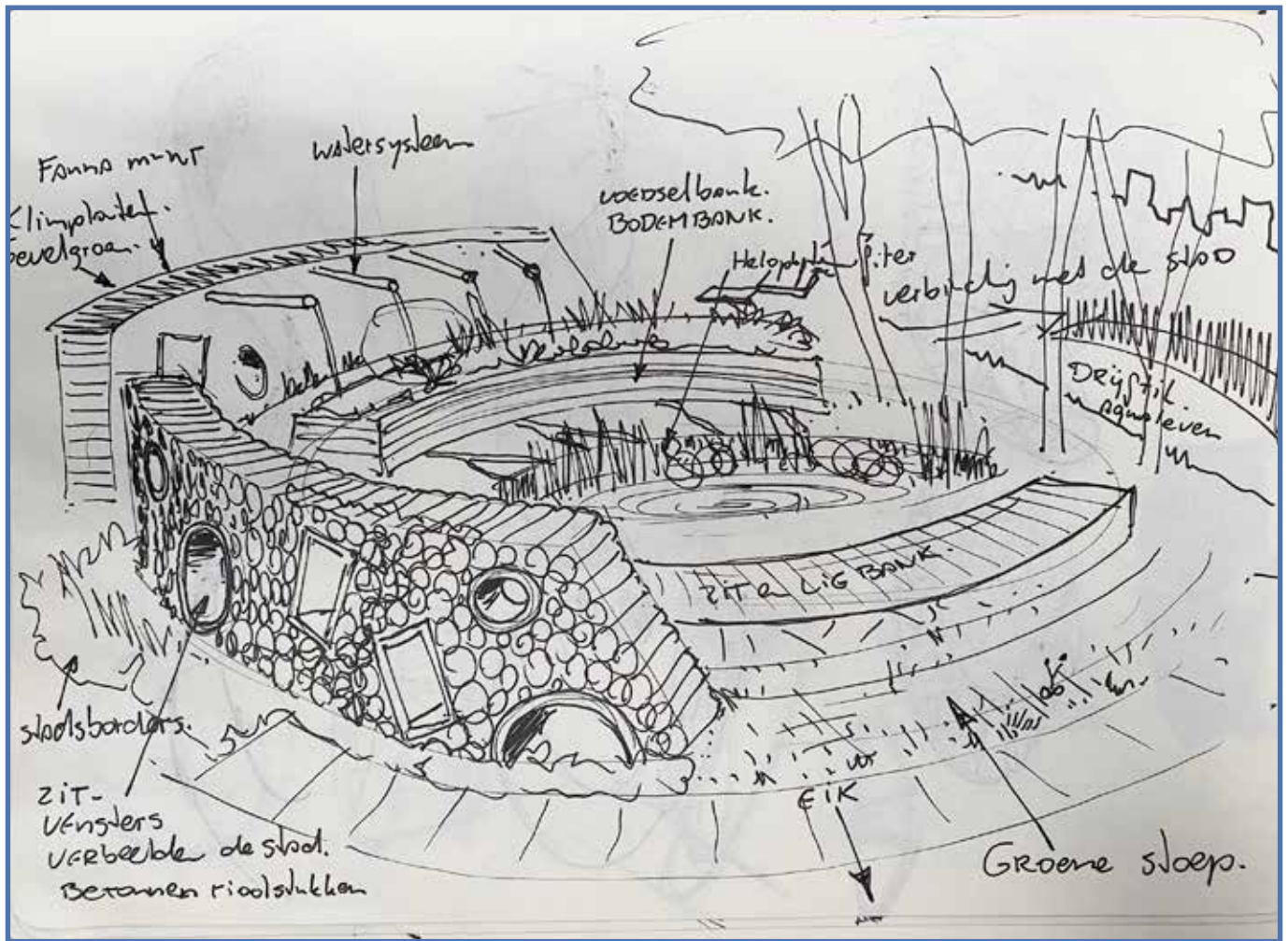
patronen in water of lucht gebruikt zijn om de bezoekersstromen op een natuurlijke wijze door dit deel van de Floriade te ‘sturen’. Eén van de inspiraties voor Xavier vormde het schilderij ‘De Sterrennacht’ van Van Gogh waarin sterren in een kolkend patroon van spiralen worden afgebeeld.

Bijzonder is, dat één van de eerste schetsen voor de Wilde Weelde-tuin ook een spiraalvorm kreeg. In eerste instantie als een herinnering aan de eenmalige actie op de Tuinen van Appeltern waar, voordat de Wilde Weelde Wereld daar werd gerealiseerd, tijdelijke ‘spiraalakkers’

werden aangelegd. De spiralen vol met akkerbloemen nodigden de bezoekers uit om in rond te dwalen en waren een reactie op de monocultuurakkers die erachter lagen.

Dit ontwerp vroeg echter om een andere aanpak. In tegenstelling tot het op de aanwezige natuur gebaseerde landschapsplan moest de Wilde Weelde-tuin een meer stedelijk karakter krijgen. Het hoofdthema van de Floriade is tenslotte ‘Growing Green Cities’ en we willen laten zien hoe we in de stad meer natuur kunnen creëren.

De locatie, met uitzicht op de stad Almere vroeg gevoelsmatig om

De eerste ontwerpschets (tekening: Emiel Versluis)

een rond ontwerp, ingebed tussen de bomen en uiteindelijk als een 'planeet' in het stromenlandschap van Xavier. Hierdoor kon een plek ontstaan met een eigen karakter zoals ook iedere planeet andere eigenschappen bezit. De relatie met de stad Almere werd gelegd door de tuin als een soort arena bij het water aan te leggen. Enerzijds omgeven door een monumentale stammenwand, anderzijds met het uitzicht over het Weerwater op de stad.

De spiraal in de Floriade-tuin van Wilde Weelde vormt letterlijk de spil van het ontwerp. Binnen de hoofdvorm van de cirkel nodigt hij de bezoeker uit om de tuin middels een meedraaiend pad

tot in het midden te gaan verken-
nen. Een spiraal staat voor een
eeuwigdurende beweging maar
ook voor de bron van het leven.
Beide betekenissen kun je aan de
stad verbinden. Een plek die altijd
in beweging is en daarnaast vol
van leven. De spiraalvorm in het
ontwerp is dan ook niet een éénto-
nige lijn maar onderweg naar het
middenpunt vervormt hij, vermengt
zich met verschillende elementen,
roept andere bewegingen op en
verdwijnt uiteindelijk in de poel
in het midden. De complexiteit
en verschillend materiaalgebruik
geven iedere plek in de tuin een
eigen karakter en ruimte om diverse
uitgangspunten van Wilde Weel-
de te laten zien. Zoals de omgang

met de bodem, regenwatergebruik/
opvang, bewust materiaalgebruik
en vergroting van de biodiversiteit
in de stad voor zowel mens, dier
als plant. De spiraal staat hier ook
symbool voor de samenhang der
dingen, dat ecosystemen complex
zijn en als een keten met elkaar
verbonden. Maar ook dat we niet te
rechtlijnig moeten denken en dat
de stad een feest van de natuur kan
worden als we er een geheel van
weten te maken.

De spiraal in deze tuin is opge-
bouwd uit 40/60 grindtegels. De
grindtegels staan symbool voor de
tijd waarin Almere ontstond. Mien
Ruys heeft de grindtegel uitgevon-
den en in de jaren '60 en '70 werd

Het uiteinde van de spiraal is ontdekt (Foto: Machteld Klees)

menig tuin voorzien van deze tegels in de meest exotische varianten. Het idee was dan ook om Almere van zijn grindtegels te ontdoen en ze hier lokaal in te zamelen. De praktijk is weerbarstiger en het bleek voor een bedrijfsmatige aanleg van de tuin ondoenlijk om tegels bij particulieren in te zamelen; gratis, maar zelf uithalen, kleine partijtjes en afstanden zijn lastig en onbetaal-

baar voor een hoveniersbedrijf en de omvang van deze klus. Via een handelaar was het toch mogelijk om de 4800 tegels tweedehands in te kopen.

Op een onderlaag van 50/50 tegels zijn de tegels op hun kant verwerkt. Op enkele eindpunten zijn de oude grindtegels met de bovenkant bewust als sluitstenen verwerkt om te laten zien dat het grindtegels zijn. Mooi of niet mooi, het mag een beetje schuren. De spiraal heeft een constante tussenruimte tot de laatste winding in tegenstelling tot de slakkenhuisspiraal die de Gulden Snede (Fibonacci) vormt. Deze spiraal, waarbij de windingen op dezelfde afstand blijven is een zogenoemde Spiraal van Archimedes. Extra lastig was in dit plan dat de spiraal naar het midden toe lager wordt. Over de hele spiraal genomen is zo'n 1,3m hoogteverschil waarbij de buitenste winding horizontaal loopt en het binnenste deel versneld afloopt. De verbindende traptreden moesten allen een gelijk-

ke afstap krijgen en het zitelement een goede zithoogte. Op het oog moest het uiteraard wel één vloeiende lijn vormen. Een compliment voor de vakmannen van Soontiëns Hoveniers!

Emiel Versluis is hoofdontwerper van de Wilde Weelde-tuin, eigenaar van Vis à Vis Ontwerpers en lid van Wilde Weelde.

